

17 APR 2013

Justis- og beredskapsdepartementet
Sivilavdeling
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

UNICEF Norge
P.B. 438 Sentrum, 0103 Oslo
Besøksadr.: Rådhusgt. 24
e-mail: mail@unicef.no
www.unicef.no

Tel: + 47 24145100
Fax: + 47 22330009
Gaver: 1644 04 09400
Org.nr: 961 331 846

Høring – Rapport om ”Avhør av særlige sårbare personer i straffesaker”

UNICEF Norge er fornøyd med at Regjeringen har lagt frem arbeidsgruppens rapport til høring. Rapporter fra blant annet barnehusene har synliggjort at det er store utfordringer knyttet til å overholde tidsfristene i dagens dommeravhørsforskrift. Som rapporten viser til, er dette i stor grad resultat av politiets kapasitet og prioriteringer. UNICEF Norge mener at ventetiden knyttet til gjennomføringen av dommeravhør i dag representerer en alvorlig trussel mot barns rettssikkerhet, og at det derfor er avgjørende at det iverksettes tiltak som kan bedre situasjonen.

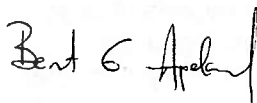
UNICEF Norge vil derfor oppfordre departementet til å se nærmere på hvordan en kan sikre at dagens regelverk for tidspunkt av avhør av barn overholdes i alle sakene om vold og overgrep mot barn.

UNICEF Norge mener arbeidsgruppen i all hovedsak har fremmet gode og konstruktive forslag til endring av dagens regelverk for avhør av særlig sårbare personer. Vi finner likevel grunn til å kommentere særlig en del av forslagene, herunder:

- At politiet gis ansvar for avhør av barn
- At aldersgrensen for å omfattes av ordningen senkes
- At barnehusene gis en sentral plass i avhørssituasjonen, og at bruken gjøres obligatorisk
- Kortere frist for gjennomføring av avhør

Dersom departementet har spørsmål til UNICEF Norges høringsinnspill bes disse rettes til juridisk rådgiver Ivar Stokkereit på e-post: ivar.stokkereit@unicef.no

Med vennlig hilsen

Bernt G. Apeland
Generalsekretær

SAMMEN FOR BARN

unicef

Overføring av ansvaret fra domstolen til politiet for gjennomføring av avhør av barn

Det har de senere årene vært en betydelig økning i antallet avhør av barn. Dette har vært en ønsket utvikling, samtidig som det har medført nye utfordringer for de involverte instanser. Det er positivt at arbeidsgruppen har lagt opp til en ytterligere økning i antallet avhør av barn, noe UNICEF Norge ser som en naturlig konsekvens av at politiet øker sin kompetanse og kapasitet knyttet til saker hvor barn har vært utsatt for vold og overgrep.

UNICEF Norge mener det er god grunn til å se på tiltak som vil kunne effektivisere avhørene av barn og unge. Det er derfor svært interessant at arbeidsgruppen har lagt opp til et system tilsvarende det en har i Sverige, hvor avhørene ofte tas innen 2-3 dager etter anmeldelse. Det understrekes at det selvsagt vil være nødvendig å stille tilfredsstillende krav som ivaretar avhørets bevisverdi. UNICEF Norge forutsetter at dette ivaretas gjennom de foreslåtte endringene i reglene for oppnevning av forsvarer under etterforskning. UNICEF Norge merker seg også at det i rapporten vises til at dette kan være en god løsning av etterforskningsmessige hensyn.

Dersom departementet velger å gå videre med arbeidsgruppens forslag om overføring av ansvar for gjennomføring av avhør fra domstolen til politiet, er det avgjørende at det iverksettes tiltak som sikrer en overholdelse av fristene for gjennomføring av avhør av særlige sårbare personer. Oversittelse av fristen for gjennomføring av dommeravhør har vært et utfordring siden reglene trådte i kraft. Årsrapportene fra barnehusene for 2012 viser at de fleste barnehusene kan melde om en ytterligere økning i gjennomsnittelig tid fra anmeldelse til avhør. I rapporten fra arbeidsgruppen og tilbakemeldingen fra barnehusene viser at mye av grunnen til dette er kapasitet og kompetanse i politiet.

Aldersgrensen for å omfattes av ordningen senkes

UNICEF Norge er ikke enig i arbeidsgruppens forslag om å senke aldersgrensen for å omfattes av ordningen med dommeravhør. UNICEF Norge mener det er grunn til å behandle alle under 18 år som barn, for å sikre at de får ivaretatt sine grunnleggende rettigheter som barn. UNICEF Norge mener arbeidsgruppen i liten grad har vurdert den foreslåtte aldersgrensen opp mot formålet med barnehusene; å redusere belastningen det er for barna å forklare seg til politiet når man mistenker at de er utsatt for vold og overgrep. UNICEF Norge finner grunn til å understreke at i alle saker som omhandler barn skal prinsippet om "barnets beste" være et grunnleggende hensyn. Dette bør etter vår vurdering også gjelde under avhørssituasjoner i disse svært alvorlige sakene. Det vises for øvrig også til FNs generalforsamlings studie om vold mot barn, hvor det konkluderes med at både rettssystemet og velferdstjenestene må tilrettelegges for å "møte barnets behov".¹

Det har vært geografiske ulikeheter når det gjelder aldersgrensene på barnehusene i Norge. UNICEF Norge er opptatt av at barn først og fremst skal behandles som barn, og at det derfor er viktig at dette er et tilbud til alle barn opp til 18 år. Det vil dermed være opp til barnet selv å vurdere hvorvidt det ønsker å møte i retten og avgi forklaring, og det er viktig at denne retten ivaretas på en god måte av domstolene.

¹ Report of the independent expert for the United Nations study on violence against children, submitted pursuant to General Assembly resolution 60/231

At barnehusene gis en sentral plass og at bruken gjøres obligatorisk

UNICEF Norge støtter forslaget om at bruken av statens barnehus gjøres obligatorisk i alle saker hvor barn skal avhøres som fornærmede, og ved avhør av sentrale vitner. Bruken av barnehusene er ikke en endret avhørsmetode, men skal sikre en tilfredsstillende ivaretagelse av barn som har vært utsatt for vold og overgrep eller har vært vitner til dette.

Evalueringen av barnehusene viser at det er stor geografisk ulikhet når det gjelder bruken av barnehusene i saker om vold og overgrep mot barn. Det er derfor avgjørende at en sikrer at alle barn gis en lik tilgang til de tjeneste som tilbys ved barnehusene i disse svært alvorlige sakene.

Alle aktørene gir i evalueringene uttrykk for at de er positive til barnehusmodellen. Det fremheves at dette i hovedsak dreier seg om at barnehusene bidrar til at barn og pårørende ivaretas på en god måte.

UNICEF Norge mener de positive erfaringene gir grunn til å gjøre bruken av barnehuset obligatorisk. Regjeringen har bevilget midler til å opprette to nye barnehus i 2013, noe som vil gi ordningen en bedre geografisk spredning. Dette vil bidra til at flere barn vil kunne nyte godt av tilbudet som barnehusene har. UNICEF Norge viser i denne sammenheng til barnekonvensjonens art. 39, og de forpliktelsene staten har når det gjelder å sikre fysisk og psykisk rehabilitering og sosial integrering av barn som har vært utsatt for enhver form for vanskjøtsel, utnyttning eller misbruk. Det vises også til FNs generalsekretærs studie av vold mot barn.

Kortere frist for gjennomføring av avhør

UNICEF Norge støtter forslaget om å innskrenke fristen for gjennomføring av avhør av barn. Det sender et sterkt signal til politi- og påtalemyndighetene at det innføres en frist for gjennomføring av avhør av barn. Samtidig er det viktig å understreke at dette krever at både politi og påtalemyndighet har tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å møte denne tidsfristen.

Dagens situasjon viser at politiet i liten grad har vært i stand til å møte den tidsfristen som er satt i dagens forskrift § 4. Rapporten fra arbeidsgruppen, og andre evalueringer, viser at dette i hovedsak skyldes forhold i politiet. UNICEF Norge viser i denne sammenheng til erfaringer fra blant annet prosjekt Karin i Malmö, og viser til tidligere innsendte innspill til departementet.

Arbeidsgruppen har i sitt forslag lagt opp til en differensiering av tidsfristen for dommeravhør basert på alvorligheten i det anmeldte lovbruddet. Arbeidsgruppen knytter differensieringen til retten til bistandsadvokatorordningen. UNICEF Norge mener denne løsningen er lite tilfredsstillende. Barnekonvensjonen art. 19 forplikter statene til å verne og beskytte barn mot alle former for vold, skade, misbruk, vanskjøtsel eller forsømmelig behandling, mishandling eller utnyttning. Vi legger derfor også til grunn at det ikke er adgang til å foreta en avgrensning i fristen for gjennomføringen av avhør av barn som har vært utsatt for brudd på artikkel 19.

Straffeprosesslovens avgrensning av bistandsadvokatorordningen inkluderer eksempelvis ikke barn som er vitne til vold, overgrepbilder av barn, i tillegg til at den er avhengig av graden av vold som er utøvet. UNICEF Norge legger til grunn at de nevnte overtredelser er dekket av barnekonvensjonens art. 19, og vil derfor oppfordre departementet til å sikre at alle lovbrudd inkluderes i en ukes fristen som foreslås. UNICEF Norge mener det ikke er grunn til å differensiere alvorlighetsgraden av vold og overgrep mot barn slik utvalget har foreslått.

UNICEF Norge vil også vise til at det foreligger en skjønsmessig adgang til å oppnevne bistandsadvokat etter straffeprosesslovens § 107a tredje ledd. Det er understreket av departementet at denne skjønsmessige adgangen skal brukes strengt, jf. Ot. Prp. Nr. 11 (2007-2008), men det vises likevel særlig til saker om overgrepbilder av barn som eksempel på saker som vil falle inn under skjønnsbestemmelsen. UNICEF Norge mener dette illustrerer problematikken knytte til den foreslåtte avgrensningen.